

กฎหมายน้ำดื่ม ในโรงงาน/สถานประกอบกิจการ

July

คู่มือศาสตราจารย์ปราโมช เชื้อวชาญ

1

เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ ประจำโรงงาน/สถานประกอบกิจการบางแห่ง อาจต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดหาน้ำดื่มสำหรับพนักงาน จป.บางคน จึงมีคำถามตามมาว่าต้องเริ่มต้นอย่างไร

การเริ่มต้นที่ง่ายที่สุดแบบนึกอะไรไม่ออกคือ การทบทวน/สืบค้นกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่ามีกำหนดไว้หรือไม่ และถ้ามีกฎหมายกำหนดไว้อย่างไรบ้าง

เนื่องจากน้ำดื่มเป็นสิ่งจำเป็น คนเราต้องดื่มน้ำเพื่อใช้ในกระบวนการทางชีวเคมีต่าง ๆ ของร่างกาย ดังนั้นจึงมีกฎหมายกำหนดให้เจ้าของโรงงาน หรือนายจ้าง ต้องดำเนินการจัดหาหรือจัดเตรียมน้ำดื่มสำหรับคนงาน/ลูกจ้าง โดยจัดให้เป็นสวัสดิการให้อย่างทั่วถึง

ประเทศไทยมี กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหาน้ำดื่มในโรงงาน/สถานประกอบกิจการอยู่ 2 ฉบับ ออกโดยหน่วยงานราชการ 2 กระทรวง คือกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงแรงงาน ดังนี้
ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 2 (พ.ศ.2513) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 เรื่องหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ลงวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ.2513

กฎหมายฉบับนี้ออกโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม ภายใต้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาน้ำดื่มบัญญัติไว้ในหมวด 10 ข้อ 41และ42 คือ

“ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน ต้องจัดให้มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มตามมาตรฐานน้ำบริโภคอย่างพอเพียงไว้เป็นที่ต่างหากอย่างน้อยในอัตราคนงานไม่เกิน 40 คน 1 ที่ คนงานไม่เกิน 80 คน 2ที่ และเพิ่มขึ้นต่อจากนี้้อตราส่วน 1 ที่ ต่อจำนวนคนงานไม่เกิน 50คน และต้องจัดหาและรักษาอุปกรณ์การดื่ม และภาชนะที่บรรจุน้ำดื่มให้พอเพียงและอยู่ในสภาพที่สะอาดถูกสุขลักษณะ”

ข้อสังเกต ประกาศฉบับนี้ยังอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ซึ่งในปัจจุบันตัวพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้วโดยพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภายใต้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 นี้ยังไม่มีกำหนดเกี่ยวกับเรื่องน้ำดื่ม ดังนั้นจึงควรยึดตามข้อกำหนดเดิมไปก่อน จนกว่าจะมีการกำหนดขึ้นใหม่

กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ พ.ศ.2548 ลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2548

กฎหมายฉบับนี้ออกโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน ภายใต้ภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาน้ำดื่มบัญญัติไว้ในข้อ 1 วงเล็บ 1 คือ

ที่มาของภาพประกอบ:

<https://www.sec-online.co.uk/article/workplace-wellbeing-top-tips-to-stay-productive-healthy-at-work>

<https://www.nysut.org/resources/all-listing/2016/november/lead-in-school-drinking-water>

“ในสถานที่ทำงานของลูกจ้าง ให้นายจ้างจัดให้มี น้ำสะอาดสำหรับดื่มไม่น้อยกว่า หนึ่งในสี่สำหรับลูกจ้างไม่เกิน สี่สิบคน และเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนหนึ่งสำหรับลูกจ้างทุก ๆ สี่สิบคน เศษของสี่สิบคน ถ้าเกินสี่สิบคนให้ถือเป็นสี่สิบคน”

สรุปเปรียบเทียบประเด็นกฎหมายทั้งสองฉบับดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกฎหมายน้ำดื่มในโรงงาน/สถานประกอบการ

ประเด็น	กระทรวงอุตสาหกรรม	กระทรวงแรงงาน	ข้อสังเกต
การบังคับใช้	ผู้ประกอบการโรงงานตามพรบ.โรงงาน	นายจ้างสถานประกอบการที่มีลูกจ้าง	โดยทั่วไปโรงงานตาม พรบ.โรงงานเข้าข่ายสถานประกอบการแต่สถานประกอบการบางประเภทอาจมิเข้าข่ายโรงงาน
เกณฑ์การกำหนดด้านจำนวน/ปริมาณน้ำ	น้ำดื่มอย่างเพียงพอในอัตราคนงานไม่เกิน 40 คน 1 ที่ คนงานไม่เกิน 80 คน 2 ที่ และเพิ่มขึ้นต่อจากนี้้อตราส่วน 1 ที่ต่อจำนวนคนงานไม่เกิน 50คน	น้ำดื่มไม่น้อยกว่า หนึ่งในสี่สำหรับลูกจ้างไม่เกินสี่สิบคน และเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนหนึ่งสำหรับลูกจ้างทุก ๆ สี่สิบคน เศษของสี่สิบคนถ้าเกินสี่สิบคนให้ถือเป็นสี่สิบคน”	กำหนดที่บริการน้ำดื่มคิดจากจำนวนคนมีวิธีการคำนวณคล้ายกันแต่จากเกณฑ์อาจทำให้จำนวนที่น้ำดื่มแตกต่างกันในบางจำนวนคน ยกตัวอย่างเช่นจำนวนคน 145 คน คำนวณตามกฎหมายทั้ง2ฉบับได้4ที่ ตรงกัน แต่ถ้าจำนวนคน 135 คน ถ้าคำนวณตามกฎหมายกระทรวงอุตสาหกรรมได้4ที่ แต่คำนวณตามกฎหมายกระทรวงแรงงานได้ 3 ที่ เป็นต้น นอกจากนี้กระทรวงอุตสาหกรรมระบุไว้ชัดเจนนอกจากจำนวนที่น้ำดื่มแล้ว ยังระบุว่าต้องมีปริมาณเพียงพอด้วย
เกณฑ์การกำหนดด้านคุณภาพน้ำ	น้ำสะอาดสำหรับดื่มตามมาตรฐานน้ำบริโภค	น้ำสะอาด	กระทรวงอุตสาหกรรมให้ความหมายของคำว่าน้ำสะอาดชัดเจนคือตามมาตรฐานน้ำบริโภค
การกำหนดเรื่องอื่นๆ	การจัดน้ำดื่มต้องจัดไว้เป็นที่ต่างหาก รวมทั้งต้องจัดหาและรักษาอุปกรณ์การดื่ม และภาชนะที่บรรจุน้ำดื่มให้พอเพียงและอยู่ในสภาพที่สะอาดถูกสุขลักษณะ	ไม่มี	กระทรวงอุตสาหกรรมมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้งและอุปกรณ์การดื่มด้วย

โดยสรุปกฎหมายน้ำดื่มในโรงงาน/สถานประกอบกิจการ มีกำหนดไว้ 2 กระทรงด้วยกัน โดยกำหนดจำนวนจุดน้ำดื่มที่ต้องจัดหาต่อจำนวนคน (กระทรงอุตสาหกรรมใช้คำว่าคนงาน ส่วนกระทรงแรงงานใช้คำว่าลูกจ้าง) และมีเกณฑ์ที่ใช้คำนวณซึ่งในบางกรณีอาจได้ผลจำนวนน้ำดื่มที่ต้องจัดหาแตกต่างกันอยู่บ้างเล็กน้อย ดังนั้นในกรณีที่ทำงานอยู่ในสถานประกอบกิจการที่มีเข้าข่ายโรงงาน ควรคิดคำนวณตามเกณฑ์ของกระทรงแรงงาน แต่หากเป็นสถานประกอบกิจการที่เข้าข่ายโรงงานด้วย การคิดคำนวณควรใช้ตามเกณฑ์ของทั้งสองกระทรง จากนั้นพิจารณาว่าตามเกณฑ์ใดให้ผลจำนวนจุดน้ำดื่มที่ต้องจัดหามากกว่าให้ดำเนินการจัดหาจุดน้ำดื่มตามจำนวนที่มาก เพราะจะเกิดประโยชน์กับคนงาน/ลูกจ้าง รวมทั้งการดำเนินการของสถานประกอบกิจการดังกล่าวสามารถครอบคลุมถูกต้องตามกฎหมายทั้งสองกระทรง

นอกจากนี้ถึงแม้กฎหมายกำหนดน้ำดื่มในด้านปริมาณเป็นจำนวนจุดน้ำดื่ม ควรเข้าใจว่าจุดน้ำดื่มนั้นๆ ต้องสามารถให้บริการน้ำดื่มแก่คนงาน/ลูกจ้างในปริมาณอย่างเพียงพอตลอดเวลาที่ต้องการ ในส่วนด้านคุณภาพ ตามกฎหมายกระทรงแรงงานกำหนดให้น้ำดื่มต้องสะอาด โดยกระทรงอุตสาหกรรมระบุเพิ่มเติมด้วยว่าต้องได้มาตรฐานน้ำบริโภค ดังนั้นในการจัดหาจุดน้ำดื่มในโรงงาน/สถานประกอบกิจการนอกจากจำนวนจุดน้ำดื่มแล้วยังต้องคำนึงถึงปริมาณและคุณภาพของน้ำดื่มด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรงแรงงาน กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ พ.ศ.2548

กระทรงอุตสาหกรรม ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมฉบับที่ 2 (พ.ศ.2513)ออกตามความใน

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 เรื่องหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ (2546) คู่มือวิชาการระบบบำบัดน้ำเสียแบบไม่ใช้ออกภาค เล่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร

(2546) คู่มือวิชาการระบบบำบัดน้ำเสียแบบไม่ใช้ออกภาค เล่มที่ 2 กรุงเทพมหานคร

สัมมน โคมฉาย (2551) Toxic Gases: Asphyxiants : Thai J Toxicology 2008; 23(2): 31-34

George Tchobanoglous, Franklin L. Burton, H. David Stensel. (2003). Wastewater Engineering Treatment and Reuse. (4th ed). New York: Metcalf & Eddy Inc, The McGraw-Hill Companies

Marcos von Sperling. (2007) Basic Principles of Wastewater Treatment London IWA Publishing

Mackenzie L. Davis. (2010) Water and Wastewater Engineering Design Principles and Practice New York.

The McGraw-Hill Companies https://www.osha.gov/OshDoc/data/Hurricane_Facts/hydrogen_sulfide_fact.pdf

ภาพประกอบจาก

<http://www.geoponicscorp.com/2011/07/02/807/>

<http://cellfatigue.blogspot.com/2015/07/many-factors-influence-endogenous.html>

<http://theconversation.com/crumbling-sewers-are-linked-to-drinking-water-treatment-30398>